

HİTİT SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Hitit Journal of Social Sciences

e-ISSN: 2757-7949

Cilt | Volume: 17 • Sayı | Number: ICARF23

Mart | March 2024

10.Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresi Özel Sayısı
10th International Congress on Accounting and Finance Research (ICAFR23)

Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu ve Raporlamayı Etkileyen Faktörler: BİST İmalat Sektöründe Bir İnceleme

Sustainability Principles Compliance Report and Factors Affecting Reporting: A
Review in BIST Manufacturing Sector

Filiz YÜKSEL

Corresponding Author | Sorumlu Yazar

Doç. Dr. | Assoc. Prof.

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, Kütahya, Türkiye

Kütahya Dumlupınar University, Kütahya Faculty of Applied Sciences, Department of Accounting and Financial Management, Kütahya, Türkiye

filizyuksele@windowslive.com

<https://orcid.org/0000-0002-7654-7665>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 30.10.2023

Kabul Tarihi | Accepted: 12.02.2024

Yayın Tarihi | Published: 14.03.2024

Atıf | Cite As

Yüksel, F. (2024). Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu ve Raporlamayı Etkileyen Faktörler: BİST İmalat Sektöründe Bir İnceleme. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(ICAFR Özel Sayısı), 24-41. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1383332>

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi iki iç hakem (editörler - yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Review: Single anonymized - Two Internal (Editorial board members) and Double anonymized - Two External Double-blind Peer Review
It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while conducting and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Complaints: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Sustainability Principles Compliance Report and Factors Affecting Reporting: A Review in BIST Manufacturing Sector*

Abstract

Reporting on sustainability issues, which is done on a voluntary basis in many countries, has begun to take its place in the legal systems of countries due to increasing stakeholder expectations. In other words, legal regulations are made by countries regarding the reporting of businesses on sustainability issues. One of these legal regulations is the regulation regarding the sustainability principles compliance report made by the Capital Markets Board (CMB) in our country. The "Communiqué on Amendments to the Corporate Governance Communiqué (II-17.1)" prepared by the CMB. The first article of this Communiqué stipulates that businesses subject to corporate governance principles are subject to sustainability principles and that they must include the disclosures within the framework of sustainability principles compliance in their corporate governance principles compliance reports. In addition, the sustainability principles compliance framework and sustainability report format have been published by the CMB. Sustainability Principles Compliance Framework is a guide that includes the principles that companies whose shares are traded on the stock exchange and are subject to corporate governance principles will be based on in reporting their activities and the impacts they create on the environment, social and governance activities in a certain period. Companies must report information regarding their environmental, social and governance activities for 2020 starting from 2021, in accordance with the principles in this guide and the published reporting format. In this study, it is aimed to examine the sustainability principles compliance framework published by the Capital Markets Board of Turkey (CMB), to analyze the relationship between the sustainability principles compliance score calculated for the companies traded in the BIST Manufacturing Sector and publishing a sustainability report, publishing an integrated report, index on which it is traded and market in which it is traded and to investigate whether there is a difference in terms of sustainability principles compliance score between sub-sectors. At the time of this study, it was seen that there was only one study on the sustainability principles compliance report, which is specific to our country and is relatively new in practice since it is required to be published as of 2021. In the relevant study, the sustainability principles compliance report was examined in terms of form and content, and similarities and differences were tried to be revealed. In this study, it is aimed to qualitatively examine the sustainability principles compliance report, analyze the factors affecting the reporting, and analyze whether there are differences in terms of compliance score between sectors. In this respect, this study contributes to the literature. . Content analysis, correlation analysis and regression analysis were used as research methods. In the study, the sustainability principles compliance reports of the companies in the sample for the year 2022 were subjected to content analysis based on the principles included in the sustainability principles compliance report; sustainability principles compliance score was calculated for the companies in the sample using dummy variables; correlation analysis was performed to analyze the relationship between the sustainability principles compliance score and the status of publishing sustainability reports and integrated reports, sectors and markets traded, and one-way anova analysis was performed to analyze whether there is a difference between sustainability principles compliance scores by sub-sectors using SPSS 26 program. As a result of the analysis, it was found that 78 out of 203 companies have a sustainability principles compliance score of 0.50 and above, there is a positive relationship between sustainability principles compliance score and publishing sustainability reports, publishing integrated reports, being traded in the corporate governance index, being traded in the sustainability index, and a negative relationship between being traded in the public offering index and the market, and no difference was found between the sustainability principles compliance score of the sub-sectors. In addition, during the content analysis conducted to calculate the compliance score, it was found that the examined companies only published sustainability principles compliance reports in 2021 and 2022, although they reported in line with global standards in previous years; In some of the reports examined, it was observed that the explanations made regarding the principles that were not complied with were not sufficient. As a result, it is possible to say that the expected benefit from the sustainability principles compliance report can be achieved if the quality of the compliance report prepared in line with the sustainability principles compliance framework brought to the level of global standards is inspected.

Keywords: Sustainability Principles Compliance Framework, Sustainability Principles Compliance Report, Sustainability Reporting, Türkiye, Borsa Istanbul (BIST)

*This study is a revised version of the paper presented at the 10th International Congress on Accounting and Finance Research (ICARF'23) organized by Hitit University between September 14-16, 2023.

Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu ve Raporlamayı Etkileyen Faktörler: BİST İmalat Sektöründe Bir İnceleme*

Öz

Birçok ülkede gönüllülük esasını temelinde yapılan sürdürülebilirlik konularının raporlanması, artan paydaş beklentisi nedeniyle ülkelerin yasal sistemlerinde de yerini almaya başlamıştır. Diğer bir ifadeyle, ülkeler tarafından işletmelerin sürdürülebilirlik konularında raporlama yapılmasına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Bu yasal düzenlemelerden birisi ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yapılmış olan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporuna ilişkin düzenlemedir. SPK tarafından hazırlanan "Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-17.1.a)" 2 Ekim 2020 tarih ve 31262 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Tebliğin birinci maddesinde kurumsal yönetim ilkelerine tabi işletmelerin sürdürülebilirlik ilkelerine tabi olduğu, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde yer alan açıklamalara kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarında yer vermeleri gerektiğini hükme bağlamıştır. Ayrıca, SPK tarafından sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi ve sürdürülebilirlik raporu formatı yayımlanmıştır. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, hisseleri borsada işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine tabi olan işletmelerin belli bir dönemde faaliyetleri ile çevre, sosyal ve yönetim faaliyetleri üzerinde yarattıkları etkileri raporlamalarında esas alacakları ilkelerin yer aldığı kılavuzdur. İşletmeler bu kılavuzda yer alan ilkeler ve yayımlanan raporlama formatına uygun olarak 2020 yılına ait çevresel, sosyal ve yönetim faaliyetlerine ilişkin bilgileri 2021 yılından itibaren raporlamak zorundadırlar. Bu çalışmada, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinin incelenmesi, BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmeler için hesaplanan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu yayımlama, entegre rapor yayımlama, işlem görülen endeks ve işlem görülen pazar arasındaki ilişkinin analiz edilmesi, alt sektörler arasında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru açısından farklılık olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın yapıldığı sırada, ülkemize özgü olan ve 2021 yılı itibarıyla yayımlanması zorunlu kılındığı için nispeten uygulamada yeni olan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu konusunda sadece bir tane çalışmanın olduğu görülmüştür. İlgili çalışmada sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu şekil ve içerik itibarıyla incelenmiş, benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada ise sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunun nitelik olarak incelenmesi, raporlamaya etki eden faktörlerin analiz edilmesi, sektörler arasında uyum skoru açısından farklılık olup olmadığının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma bu yönüyle literatüre katkı sağlar niteliktedir. Araştırma yöntemi olarak içerik analizi, korelasyon analizi ve tek yönlü anova analizi kullanılmıştır. Çalışmada, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunda yer alan ilkeler esas alınarak örneklemedeki işletmelerin 2022 yılı sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporları içerik analizine tabi tutulmuş, kukla değişkenler kullanılarak örneklemedeki işletmeler için sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru hesaplanmış; SPSS 26 programı kullanılarak sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlama durumları, işlem görülen sektörler ve işlem görülen pazarlar arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için korelasyon, alt sektörler itibarıyla sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorları arasında farklılık olup olmadığını analiz etmek amacıyla tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda, 203 işletmeden 78 tanesinin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorunun 0,50 ve üzerinde olduğu, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu yayımlama, entegre rapor yayımlama, kurumsal yönetim endeksinde işlem görme, sürdürülebilirlik endeksinde işlem görme arasında pozitif yönlü bir ilişki, halka arz endeksinde işlem görme ve pazar arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiş, alt sektörlerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca, uyum skorunun hesaplanması için yapılan içerik analizi sırasında, incelenen işletmelerin önceki yıllarda global standartlar doğrultusunda raporlama yaptıkları halde 2021 ve 2022 yıllarında sadece sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımladıkları; incelenen raporların bazılarında uyum gösterilmeyen ilkelere ilişkin olarak yapılan açıklamaların yeterli olmadığı görülmüştür. Sonuç itibarıyla, global standartlar seviyesine getirilen sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi doğrultusunda hazırlanan uyum raporunun niteliğinin denetlenmesi durumunda sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporundan beklenen faydanın sağlanabileceğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi, Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Türkiye, Borsa İstanbul (BİST)

* * Bu çalışma 14-16 Eylül 2023 tarihleri arasında Hitit Üniversitesi tarafından düzenlenen 10. Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresi'nde sunulan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

Giriş

İnsanoğlunun çevre ve toplum üzerindeki olumsuz etkileri uzun yıllardan beri çalışma konusu olmuştur. “The Limits to Growth” başlıklı rapor bu çalışmalardan ilki olarak nitelendirilir. The Club of Rome (2023)’a göre, 1970 yılında Massachusetts Institute of Technology bünyesinde kurulan Roma Kulübü, nüfus artışı, tarımsal üretim, yenilenemez kaynakların tükenmesi, endüstriyel çıktı ve kirlilik oluşumu faktörlerini çeşitli varsayımlar altında test ederek ulaştıkları sonucu 1972 yılında “The Limits to Growth” başlıklı rapor ile yayınlamışlardır. Bu çalışmanın ardından, 1983 yılında Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission on Environment and Development) kurulmuş olup, bu komisyon tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda 1987 yılında “BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu: Ortak Geleceğimiz (Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future)” başlıklı rapor yayınlanmıştır. Bu raporun yayınlanması ile birlikte sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilirlik kavramları gündeme gelmiştir.

1987’de BM Brundtland Komisyonu, sürdürülebilirliği “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden öden vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılamak” olarak tanımlamıştır (BM, 2023). Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınmadır (BM, 1987). Dolayısıyla, çevre ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması ve olumlu etkilerin artırılması ile bugün ve gelecekte insan neslinin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi sürdürülebilirlik, bugün ve gelecekte insan neslinin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak şekilde kalkınmanın sağlanması sürdürülebilir kalkınma olarak tanımlanabilir.

BM (1987) “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporda, birbirinden ayrılmaz iki kavram olan çevre ve kalkınma kavramlarına ilişkin politikaların insan refahını arttırmaya yönelik olması gerektiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarda birlikte gelişme, iyileşme veya kalkınmanın sağlanması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, sürdürülebilir kalkınmanın veya sürdürülebilirliğin ekonomik, çevresel ve sosyal boyut olmak üzere üç temel boyutu mevcuttur.

Sürdürülebilirlik boyutlarının işletme yönetiminde karar alma süreçlerine dâhil edilmesi kurumsal sürdürülebilirlik olarak da anılmaktadır. Kurumsal sürdürülebilirliği sağlamak ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetsel risk ve fırsatların kurumsal yönetim anlayışı dâhilinde yönetilmesi ile mümkün olur. Diğer bir ifadeyle, sürdürülebilirliğin sağlanması ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılabilmesi için sürdürülebilirlik boyutlarının karar alma süreçlerine dâhil edilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri gereği sürdürülebilirlik boyutları üzerinde yaratılan veya tüketilen etkinin kurumsal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına sunulması gerekmektedir. Kurumsal sürdürülebilirliğe ilişkin işletme stratejisi ve faaliyet sonuçlarının kurumsal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına sunulmasına dair dünyada ve Türkiye’de girişimler ve yapılanmalar mevcuttur. Türkiye’de yapılan son girişim sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinin yayımlanması, bu çerçeve doğrultusunda borsada işlem gören işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlamalarının zorunlu kılınmasıdır. Bu girişim sürdürülebilirliğe sağlanan katkının paydaşlara sunulmasında kullanılan sürdürülebilirlik raporlamasına ülkemizde düzenleyici kurum ve kuruluşlar tarafından verilen önemi ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, ülkemizdeki işletmeler faaliyetlerinin planlanması ve yürütülmesinde sürdürülebilirlik konularına verdikleri önemi gönüllülük esasına dayalı olarak hazırlamış ve yayımlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları veya entegre raporları vasıtasıyla göstermektedirler. Gönüllülük esasına dayalı olarak raporlama yapan işletmelerin BİST sürdürülebilirlik endekslerinde ve kurumsal yönetim endeksinde işlem gördüğünü söylemek mümkündür. Yapılan düzenleme ile ülkemizde borsada işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine tabi olan işletmelerin sürdürülebilirlik

ilkeleri uyum raporu yayımlamaları zorunlu kılınmıştır. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlamak zorunda olan işletmelerin gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülebilirlik konularında raporlama yapmaları beklenmektedir. Dolayısıyla Gönüllülük esasına dayalı olarak sürdürülebilirlik raporlaması yapan işletmelerin, kurumsal yönetim endeksi veya sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunun düzenleyici kuruluşlar tarafından istenen nitelikte olması gerekir. Buradan hareketle bu çalışma kapsamında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunu etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması, Dünya’da ve Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasının mevcut durumu, Türkiye’de sürdürülebilirlik konusunda önemli girişimler, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi ve raporu konuları incelenecek, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu ve raporlamayı etkileyen faktörler analiz edilmeye çalışılacaktır.

1. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilirlik Raporlaması

Bu bölümde kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlamasının kavramsal çerçevesi, Dünya’da ve Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasının mevcut durumu ve Türkiye’de sürdürülebilirlik konusunda BİST ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) öncülüğünde gerçekleştirilen önemli girişimler incelenmiştir.

1.1. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilirlik Raporlaması

Kurumsal sürdürülebilirlik, bir firmanın doğrudan ve dolaylı paydaşlarının (hissedarlar, çalışanlar, müşteriler, baskı grupları, topluluklar gibi) ihtiyaçlarını, gelecekteki paydaşların ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamak olarak tanımlanabilir (Dyllick ve Hockerts, 2002, s.131). Kurumsal sürdürülebilirlik, “işletmelerin ürün ve hizmetlerini işletmelerin paydaşları ile uyumlaştırarak faaliyetlerini yürütmesi ve böylece ekonomik, çevresel ve sosyal değer yaratması anlayışıdır” (Çalışkan, 2012, s.137). Kurumsal sürdürülebilirlik, uzun vadeli değer yaratmayı hedefleyen, yönetim standartlarını ve ekonomik, çevresel ve sosyal faktörleri birleştirerek şirketin karar alma faaliyetlerinden kaynaklanan riskleri önleyen bir iş yaklaşımıdır (Sofyalıoğlu ve Sürücü, 2018, s.462). Kurumsal sürdürülebilirliği şirketlerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla, ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte şirket faaliyetlerinde ve karar mekanizmalarında dikkate alınması ve bu faktörlerle bağlantılı risklerin etkin biçimde yönetilmesi olarak tanımlayabiliriz (BİST, 2014, s.6).

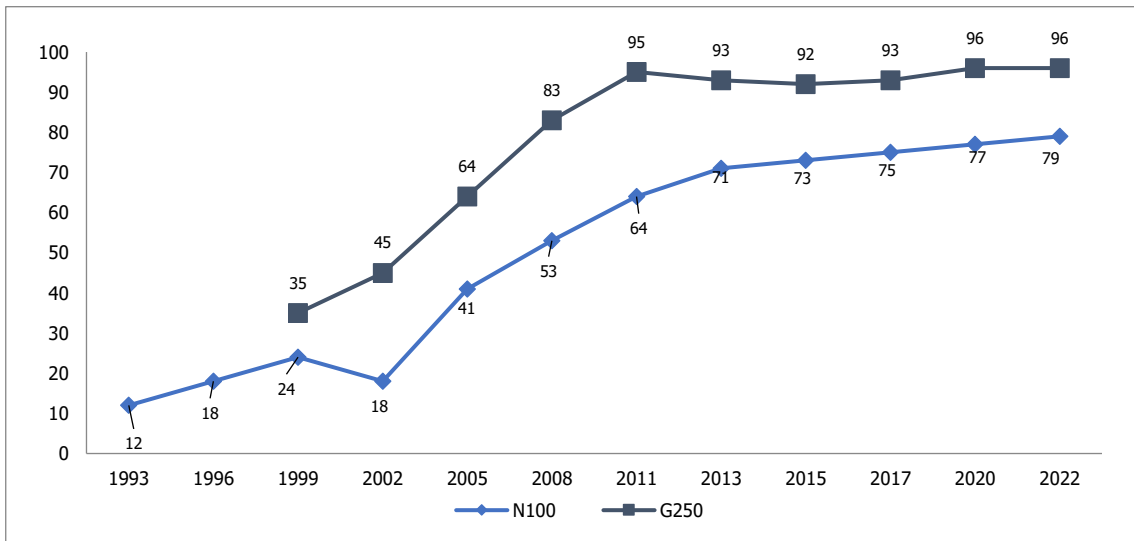
Kurumsal sürdürülebilirlik, bugün ve gelecekteki paydaşlar için değer yaratma veya değeri koruma amacıyla, ekonomik, sosyal ve çevresel risk ve fırsatların kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde yönetilmesi olarak tanımlanabilir. Kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanması için sürdürülebilirlik riskleri ve fırsatları kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda yönetilmeli, sürdürülebilirlik boyutları üzerinde yaratılan, korunan veya tüketilen değer sürdürülebilirlik raporları vasıtasıyla paydaşların bilgisine sunulmalıdır. “Sürdürülebilirlik raporlaması, sürdürülebilir kalkınma hedefine doğru kurumsal performans ile ilgili olarak, ölçme, açıklama yapma ve iç ve dış paydaşlara karşı sorumlu olma uygulamasıdır” (Global Reporting Initiative-GRI, 2000-2006, s.3). Sürdürülebilirlik raporu, çevresel, sosyal ve yönetim etkileri hakkında bir şirket veya kuruluş tarafından yayımlanan bir rapordur (PWC, 2023). En geniş anlamıyla sürdürülebilirlik raporlaması, paydaşlara bir kuruluşun toplumdaki rolü ve topluma katkısı hakkında bir anlayış sağlar. Bir sürdürülebilirlik raporu, müşteri hizmetlerinden iklim değişikliğine kadar finansal olmayan konuların değer yaratmaya nasıl katkıda bulunduğunu veya değer yaratmayı nasıl etkilediğini ele alır (Association of Chartered Certified Accountants, 2023). Diğer bir ifadeyle, sürdürülebilirlik raporlaması, ekonomi, çevre, toplum ve yönetim üzerinde işletmeler tarafından yaratılan, korunan veya tüketilen değeri paydaşların bilgisine sunmak için kullanılan bir raporlama türüdür. Sürdürülebilirlik raporlaması, “şirketin karşılaştığı riskler ve fırsatlar konusunda daha şeffaf olmasını sağlar” (PWC, 2023).

1.2. Dünya’da ve Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlamasının Mevcut Durumu

İşletmeler sürdürülebilirlik boyutları açısından yarattıkları, tükettikleri veya korudukları değeri sürdürülebilirlik raporu, çevresel rapor, kurumsal sosyal sorumluluk raporu, entegre rapor gibi raporlama araçları vasıtasıyla paydaşlarına sunmaktadırlar. Günümüzde bazı ülkelerde, ülkelerin yetkili kuruluşları tarafından yapılan düzenlemeler ile işletmelerin sürdürülebilirlik boyutlarına ilişkin raporlama yapmaları zorunlu kılınmıştır. Örneğin, Güney Afrika’da halka açık işletmelere 2010 yılından itibaren entegre rapor yayımlama zorunluluğu getirilmiş olup (Hoffman, 2013), Budayoğlu Yılmaz vd. (2020)’ne göre Hindistan ve Singapur borsalarında işlem gören işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması hazırlama ve yayımlamaları zorunlu kılınmıştır. Diğer taraftan, dünya genelinde çoğu ülkede sürdürülebilirlik boyutlarına ilişkin raporlama yapmak gönüllülük esasına dayalıdır. Sürdürülebilirlik boyutlarına ilişkin raporlama dünyanın birçok ülkesinde gönüllülük esasına dayalı olmasına karşın, çeşitli kurumsal raporlar vasıtasıyla sürdürülebilirlik boyutlarına ilişkin etkilerini raporlayan işletme sayısında, diğer bir ifadeyle yayımlanan sürdürülebilirlik raporunun sayısında artış gözlemlendiğini söylemek mümkündür. Avrupa Parlamentosu (2022)’na göre, çevresel ve sosyal risklerin ortaya çıkması, çevresel ve sosyal risklerin işletmenin finansal performansını etkilediğine dair bilincin gelişmesi, sürdürülebilir yatırım araçlarındaki artış nedeniyle son yıllarda sürdürülebilirlik bilgilerine olan talep artmıştır. McClla-Leacy vd. (2022) tarafından yapılan araştırmaya göre, Şekil 1’de görüldüğü gibi, 1993 yılından itibaren yapılan analizlerde sürdürülebilirlik raporlaması oranları sürekli artış eğiliminde olup, 2022 yılında dünyanın en büyük 250 şirketinin %96’sı, 58 ülkeden 5800 şirketinin %79’u sürdürülebilirlik raporu yayımlamıştır. McClla-Leacy vd. (2022)’ne göre,

- Global Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative – GRI) standartları dünya çapında en yaygın olarak kullanılan standart olma özelliğini devam ettirmekte;
- Sürdürülebilirlik açıklamalarında bazı bölgelerde Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board-SASB) ve yerel borsa rehberleri tercih edilmekte;
- İklimle İlgili Finansal Beyan Görev Gücü (Task Force on Climate-related Financial Disclosures - TCFD) ile uyumlu olarak iklimle ilgili riskler ve karbon azaltma hedefleri açıklanmakta; Amerika, Asya Pasifik, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika’da entegre raporlamada artış gözlenmektedir.

Şekil 1. Global Sürdürülebilirlik Raporlaması Oranları (1993-2022)

Kaynak: KPGM (2022, s.13)

Şekil 1’de görüldüğü gibi, dünyada sürdürülebilirlik raporlaması oranı artış eğilimindedir. Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlaması oranlarına bakıldığında artış eğilimi gözlenmemektedir. McClia-Leacy vd. (2022)’ne göre, N100 örnekleminde analize tabi tutulan Türkiye’de ulusal sürdürülebilirlik raporlaması oranları 2020 yılında %56 iken 2022 yılında %44 olarak ölçülmüş olup, 2020 yılına göre 2022 yılındaki bu %12’lik azalış ile N100’deki işletmeler arasında en çok azalış yaşanan ülkelerden birisi Türkiye’dir. Bu araştırmada 2022 yılında örneklemdaki işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması oranlarında bir düşüş gözlenirse de ülkemizde sürdürülebilirliğin kurumsal yönetim ilkeleri dâhilinde yönetilmesi için girişimler veya çalışmalar mevcuttur.

1.3. Türkiye’de Sürdürülebilirlik Konusunda BİST ve SPK Öncülüğünde Önemli Girişimler

Paydaşların sürdürülebilirlik konularına dair bilgileri karar almada kullanmaya başladığına dair göstergeler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de düzenleyici kuruluşlar tarafından sürdürülebilirlik konularında girişimlerde bulunulmasına yol açmıştır. Türkiye’de sürdürülebilirlik ve raporlaması konusunda SPK ve BİST öncülüğünde yürütülen önemli girişimler mevcut olup, bu girişimlerden bazıları tarih sırasına göre Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de Sürdürülebilirlik Konusunda BİST ve SPK Öncülüğünde Önemli Girişimler

Kurum	Tarih/Yıl	Girişim
BİST	2013	Sürdürülebilirlik Platformu'nun oluşturulması
BİST	2014	“Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi”nin yayımlanması
BİST	2014	BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nin oluşturulması
BİST	2015	Paydaşlar ile Bildirge imzalanarak Sürdürülebilirlik Platformu resmîyet kazanması
BİST	2020	“Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi 2020-Gelecekte Var Olmak-Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ÇSY) Faktörlerinin Raporlanması ve İletişimi” rehberinin yayımlanması
BİST	2020	Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu eylem planında yer alan “küresel sürdürülebilir yatırım akımlarından firmalarımızın daha fazla pay almasının teşvik edilmesi” başlıklı eylem maddesi kapsamında BİST sorumluluğunda yürütülen çalışmalar sonucunda sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinin yayımlanması
BİST	2022	BİST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi'nin oluşturulması

Kaynak: BİST (2014), BİST (2015), Budayoğlu Yılmaz ve diğerleri, (2020), BİST (2020), BİST (2023)’den yararlanarak hazırlanmıştır.

Sürdürülebilirlik risklerinin yönetimi ve raporlanması konusunda işletmeleri bilinçlendirmek ve teşvik etmek için gerçekleştirilen girişimlerden birisi Borsa İstanbul (BİST) tarafından sürdürülebilirlik rehberlerinin yayımlanmasıdır. BİST (2014)’e göre, BİST’da işlem gören veya işlem göreceği olan işletmeleri sürdürülebilirlik ile ilgili konularda bilinçlendirmek amacıyla BİST tarafından Ekim 2014’te “Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi” yayımlanmıştır. Bu rehber 2020 yılında “Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ÇSY) Faktörlerini ve küresel raporlama inisiyatiflerini baz alarak” (Budayoğlu Yılmaz vd., 2020) güncellenmiş ve BİST tarafından “Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi 2020-Gelecekte Var Olmak-Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ÇSY) Faktörlerinin Raporlanması ve İletişimi” başlığı ile yayımlanmıştır.

Sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirmek veya teşvik etmek için BİST bünyesinde gerçekleştirilen bir diğer girişim BİST sürdürülebilirlik endekslerinin oluşturulmasıdır. BİST (2023)’e göre, işletmelerin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını yönetmeleri ve raporlamalarında önemli bir rolü olan BİST Sürdürülebilirlik Endeksi 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren, BİST Sürdürülebilirlik 25 endeksi ise 21 Kasım 2022 tarihinden itibaren hesaplanmaktadır.

Sürdürülebilirlik risklerinin yönetimi ve raporlanması konusunda işletmeleri bilinçlendirmek ve teşvik etmek için Borsa İstanbul (BİST) tarafından gerçekleştirilen bir diğer girişim Sürdürülebilirlik Platformunun kurulmasıdır. BİST (2015)’e göre, 2013 yılında BİST girişimiyle kurulan Sürdürülebilirlik Platformu, 3 Mart 2015 tarihinde tüm paydaşlarının katılımıyla imzalanan Bildirge

ile resmen kurulmuştur. Sürdürülebilirlik Platformunun amaçları şu şekilde ifade edilmektedir (BİST, 2015):

- Türkiye’de sürdürülebilirlik konusunda çalışmalar yapan ve sürdürülebilir kalkınma hedefine destek veren meslek birlikleri, dernekler ve vakıflar, sivil toplum kuruluşlarını, uluslararası kuruluşları ve kamu düzenleyici otoritelerini bir araya getirmeyi,
- Üyelerinin sürdürülebilirlik kapsamındaki etkinlik ve faaliyetleri arasında bir sinerji yaratmayı,
- Kamuoyunun, basın ve iş dünyasının sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirilmesi ve algının güçlendirilmesini amaçlamaktadır (BİST, 2015).

Sürdürülebilirlik Platformu ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu bünyesinde gerçekleştirilen eylem planında BİST sorumlu kuruluş olarak yer almıştır (Akbaş, 2022). BİST (2020)’e göre, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu eylem planında yer alan “küresel sürdürülebilir yatırım akımlarından firmalarımızın daha fazla pay almasının teşvik edilmesi” başlıklı eylem maddesi kapsamında BİST sorumluluğunda yürütülen çalışmalar sonucunda sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi yayımlanmıştır.

2. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi ve Raporu

Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi (Çerçeve), halka açık ortaklıkların çevresel, sosyal, kurumsal yönetim (ÇSY) çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkeleri içermektedir (SPK, 2023a). Çerçeve, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından hazırlanan ve 2 Ekim 2020 tarih ve 31262 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-17.1.a) ile Kurumsal Yönetim Tebliğine eklenmiştir. Kurumsal Yönetim Tebliği 1.maddesinin 2.fıkrasında kurumsal yönetim ilkelerine tabi olmayan ortaklıklar açıklanmış olup, beşinci fıkrasında ikinci fıkrada sayılan ortaklıklar dışında kurumsal yönetim ilkelerine tabi olan ortaklıkların sürdürülebilirlik ilkelerine tabi oldukları, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde açıklanan ilkeler doğrultusunda kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporlarında çevresel, sosyal ve yönetim açıklamalarına yer vermeleri gerektiği hükme bağlanmıştır. “Sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanması gönüllülük esasına dayalıdır” (SPK, 2023b). Bu ilkelerin uygulanması gönüllü olmakla birlikte uygulanıp uygulanmadığının “Uy ya da Açıkla” prensibiyle raporlanması zorunlu tutulmaktadır (SPK, 2023a). Dolayısıyla, kurumsal yönetim ilkelerine tabi olan işletmeler sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde açıklanan ilkeler doğrultusunda sürdürülebilirlik açıklaması yapmak zorundadırlar. 2020 yılında yürürlüğe giren Tebliğ hükümlerine göre, işletmeler 2020 yılı sürdürülebilirlik verilerini 2021 yılı itibarıyla sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu ile raporlamak zorundadırlar.

Tebliğin 8.maddesinin 3.fıkrasına göre, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinin içeriği ve yayınlanmasına ilişkin esasların belirlenmesinde SPK yetkili kılınmıştır. Bu yetki doğrultusunda SPK, Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi ve sürdürülebilirlik raporu formatı yayınlamıştır. SPK (2023a) ve SPK (2023c)’ya göre, işletmeler faaliyetlerinin sürdürülebilirlik ilkelerine uyum durumu hakkında genel ilkeler, çevresel ilkeler, sosyal ilkeler ve kurumsal yönetim ilkeleri başlıkları altında açıklama yapmak zorundadırlar. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunda işletmeler, ÇSY konularında öncelikli konular, risk ve fırsatlar doğrultusunda oluşturdukları ÇSY strateji, politika ve hedeflerini, politikaların yürütülmesinden sorumlu yönetim birimini, temel performans göstergeleri ile hedeflerine ulaşma derecelerini ve iyileştirici önlemlerini kurumsal raporları vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına sunmak zorundadırlar. SPK (2023a)’ya göre, işletmeler yıllık faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi dâhilinde belirtilen ilkelere ilişkin açıklama yapmak zorundadırlar. Yıllık faaliyet raporlarında “sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına,

uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla çevresel ve sosyal risk yönetiminde meydana gelen etkilere ilişkin olarak açıklamaya yer verilir” (SPK, 2023b, 8.Madde 1.Fıkra). Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde açıklamaların niteliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. SPK (2023a)’ya göre, sürdürülebilirlik ile ilgili önemli bilgilerin paylaşılmasında doğrudan ve özlü bir anlatım kullanılmalıdır. Doğrudan ve özlü anlatım için SPK (2023c) tarafından yayımlanan sürdürülebilirlik raporu formatında raporlama yapılması yeterli olacaktır. Bu kapsamda, sürdürülebilirlik ilkelerine tamamen veya kısmen uyum gösterilmesi halinde tamamen veya kısmen uyum gösterilen ilkeye ilişkin raporlama bilgisine veya bağlantıya, uyum durumuna ilişkin açıklama ve sunulan bilgilerin kapsamı konularında açıklama yapılmak zorundadır.

3. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu ve Raporlamayı Etkileyen Faktörler: Bist İmalat Sektöründe İnceleme

Çalışmanın bu bölümünde BİST İmalat sektöründe işlem gören işletmeler örneğinde sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporlamasını etkileyen faktörlerin incelenmesine ilişkin bilgilere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlama durumu, işlem görülen endeks ve işlem görülen pazar arasındaki ilişkinin analiz edilmesi, alt sektörler arasında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru açısından farklılık olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporuna ilişkin düzenleme 2 Ekim 2020 tarih ve 31262 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde işletmelerin sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin nispeten önemli bir adım olan bu düzenleme ile kurumsal yönetim ilkelerine tabi olan ortaklıkların 2021 yılı itibarıyla sürdürülebilirlik ilkelerine uyumuna dair açıklama yapmaları zorunlu kılınmıştır. Yapılan incelemede, uygulamada yeni olan ve Ülkemize özgü olan bu raporlamaya dair Türkçe literatürde Akbaş (2022) tarafından yapılan bir çalışmanın mevcut olduğu görülmüştür. Akbaş (2022) sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporlarını şekil ve içerik açısından değerlendirerek benzerlik ve farklılıkları tespit etmek amacıyla yapmış olduğu çalışmada BİST Banka endeksinde işlem gören 12 bankanın sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporlarını incelemiştir.

BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorunun hesaplanması, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlama durumu, işlem görülen endeks ve işlem görülen pazar arasındaki ilişkinin analiz edilmesi, alt sektörler arasında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru açısından farklılık olup olmadığının incelenmesini amaçlayan, literatüre katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışma bu yönüyle önem arz etmektedir.

3.2. Araştırmanın Veri Seti

Araştırma kapsamında yer alan BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmelere Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) (2023) listelerinden ulaşılmıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihte BİST İmalat Sektöründe işlem gören 207 işletme araştırma kapsamına alınmıştır. Yapılan incelemede, Derimod Konfeksiyon Ayakkabı Deri Sanayi ve Ticaret A.Ş., Yükselen Çelik A.Ş. ve Safkar Ege Soğutmacılık Klima Soğuk Hava Tesisleri İhracat ve İthalat Sanayi Ticaret A.Ş.’nin SPK (2023c) tarafından açıklanan raporlama formatına uygun raporlama yapmadıkları, Hateks Hatay Tekstil İşletmeleri A.Ş.’nin KAP aracılığı ile sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımladığı ancak rapor içeriğinde hiçbir açıklamaya yer vermedikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle, bu 4 işletme araştırma kapsamından çıkarılmış olup, çalışmada 203 işletmenin verileri kullanılmıştır.

3.3. Araştırma Yöntemi ve Verilerin Elde Edilmesi

Bu çalışma kapsamında öncelikle SPK (2023b) tarafından açıklanan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde yer alan ilkeler esas alınarak araştırma kapsamındaki işletmelerin 2022 yılı sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporları içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde kukla değişkenler kullanılmış olup, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunda yer alan 54 ilke için, tam uyumu temsil eden “Evet” yanıtı verilmişse işletmeye 3 puan, kısmi uyumu temsil eden “Kısmen” yanıtı verilmişse işletmeye 2 puan, uyumsuzluğu temsil eden “Hayır” yanıtı verilmişse işletmeye 1 puan ve “İlgisiz” yanıtı verilmişse işletmeye 0 puan verilmiştir. Yapılan puanlama işleminden sonra, işletmenin tam uyum ve kısmi uyum gösterdiği ilkelere ilişkin puanlar ile tüm ilkelere tam uyum halinde alınacak maksimum puan kullanılarak işletmenin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru hesaplanmıştır. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru hesaplanmasında kullanılan eşitlikler şunlardır:

$$\text{Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Skoru} = \frac{\text{İşletmenin tam uyum ve kısmi uyum puanı toplamı}}{\text{Tüm ilkelere tam uyum halinde alınacak maksimum puan}} \quad (1)$$

$$\text{İşletmenin tam uyum ve kısmi uyum puanı toplamı} = (\text{Tam uyum sağlanan ilke sayısı} \times 3) + (\text{Kısmi uyum sağlanan ilke sayısı} \times 2) \quad (2)$$

$$\text{Tüm ilkelere tam uyum halinde alınacak maksimum puan} = 54 \text{ ilke} \times 3 = 162 \quad (3)$$

Hesaplama kullanılan veriler KAP ve işletmelerin kurumsal internet sitelerinden elde edilmiştir. Denklem (1), (2) ve (3) kullanılarak hesaplanan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlama durumları, işlem görülen sektörler ve işlem görülen pazarlar arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için SPSS 26 analiz programı kullanılarak korelasyon hesaplanmıştır. Ayrıca, alt sektörler itibarıyla sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorları arasında farklılık olup olmadığını analiz etmek amacıyla tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır.

3.4. Bulgular

Araştırma kapsamına alınan 203 işletmenin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’de görüldüğü gibi, BİST İmalat Sektöründe işlem gören ve araştırmaya dahil edilen 203 işletmeden 143’ü sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlamış olup, 27’si ayrıca sürdürülebilirlik raporu, 13’ü ise ayrıca entegre rapor yayımlamıştır. Araştırmaya dahil edilen işletmelerin %6,9’unu oluşturan 14 işletme kurumsal yönetim endeksinde, %11,3’ünü oluşturan 23 işletme sürdürülebilirlik endeksinde, %17,2’sini oluşturan 35 işletmenin ise halka arz endeksinde işlem görmektedir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Alt Sektör	Sıklık	Yüzde
Gıda	36	17,73
Tekstil	24	11,82
Orman Ürünleri	6	2,96
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	12	5,91
Kimya İlaç Petrol	43	21,18
Taş ve Toprağa Dayalı	22	10,84
Ana Metal	22	10,84
Metal Eşya Makine	37	18,23
Diğer	1	0,49
Toplam	203	100,00
Pazar	Sıklık	Yüzde
Yıldız Pazar	106	52,22
Ana Pazar	73	35,96
Yakın İzleme Pazarı	7	3,45
Piyasa Öncesi İşlem Platformu	12	5,91
Alt Pazar	5	2,46
Toplam	203	100,00
Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu Yayımlama Durumu	Sıklık	Yüzde
Yayınlamamış	60	29,56
Yayınlamış	143	70,44
Toplam	203	100,00

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler (devam)

İşletmenin Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlama Durumu	Sıklık	Yüzde
Yayınlamamış	176	86,70
Yayınlamış	27	13,30
Toplam	203	100,00
İşletmenin Entegre Rapor Yayınlama Durumu	Sıklık	Yüzde
Yayınlamamış	190	93,60
Yayınlamış	13	6,40
Toplam	203	100,00
İşletmenin Kurumsal Yönetim Endeksinde İşlem Görme Durumu	Sıklık	Yüzde
KY Endeksinde Değil	189	93,10
KY Endeksinde	14	6,90
Toplam	203	100,00
İşletmenin Sürdürülebilirlik Endeksinde İşlem Görme Durumu	Sıklık	Yüzde
Sürdürülebilirlik Endeksinde Değil	180	88,67
Sürdürülebilirlik Endeksinde	23	11,33
Toplam	203	100,00
İşletmenin Halka Arz Endeksinde İşlem Görme Durumu	Sıklık	Yüzde
Halka Arz Endeksinde Değil	168	82,76
Halka Arz Endeksinde	35	17,24
Toplam	203	100,00

BİST İmalat Sektöründeki işletmelerin alt sektörler itibarıyla raporlama durumları ve işlem gördükleri endekslere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü gibi,

- Gıda alt sektöründeki işletmelerin %72,2'si sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %19,4'ü sürdürülebilirlik raporu, %2,8'i entegre rapor yayınlamış olup, %11,1'i BİST Kurumsal Yönetim (KY) Endeksinde, %16,7'si BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %22,2'si BİST Halka Arz (HA) Endeksinde işlem görmektedir.
- Tekstil alt sektöründeki işletmelerin %58,3'ü sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %4,2'si sürdürülebilirlik raporu yayınlamış olup, %4,2'si BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %16,7'si BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Orman ürünleri alt sektöründeki işletmelerin %16,7'si sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %16,7'si sürdürülebilirlik raporu yayınlamış olup, %16,7'si BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Kâğıt ve kağıt ürünleri alt sektöründeki işletmelerin %75'i sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %8,3'ü sürdürülebilirlik raporu, %16,7'si entegre rapor yayınlamış olup, %25'i BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Kimya ilaç petrol alt sektöründeki işletmelerin %81,4'ü sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %16,3'ü sürdürülebilirlik raporu, %4,7'si entegre rapor yayınlamış olup, %7'si BİST KY Endeksinde, %9,3'ü BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %18,6'sı BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Taş ve toprağa dayalı alt sektöründeki işletmelerin %68,2'si sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %18,2'si entegre rapor yayınlamış olup, %9,1'i BİST KY Endeksinde, %9,1'i BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %9,1'i BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Ana metal alt sektöründeki işletmelerin %63,6'sı sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %13,6'sı sürdürülebilirlik raporu, %9,1'i entegre rapor yayınlamış olup, %9,1'i BİST KY Endeksinde, %9,1'i BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %13,6'sı BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.
- Metal eşya makine alt sektöründeki işletmelerin %78,4'ü sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %8,9'u sürdürülebilirlik raporu, %5,4'ü entegre rapor yayınlamış olup, %8,1'i BİST KY Endeksinde, %21,6'sı BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde, %16,2'si BİST HA Endeksinde işlem görmektedir.

Tablo 3. Alt Sektörler İtibarıyla Raporlama ve İşlem Görülen Endekslere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Alt Sektör												Toplam							
	Gıda		Tekstil		Orman Ürünleri		Kağıt ve Kağıt Ürünleri		Kimya İlaç Petrol		Taş ve Toprağa Dayalı			Ana Metal		Metal Eşya Makine		Diğer		
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%		Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	
Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu Yayınlama	10	27,8	10	41,7	5	83,3	3	25	8	18,6	7	31,8	8	36,4	8	21,6	1	100	60	29,6
	26	72,2	14	58,3	1	16,7	9	75	35	81,4	15	68,2	14	63,6	29	78,4	0	0	143	70,4
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100
Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlama	29	80,6	23	95,8	5	83,3	11	91,7	36	83,7	22	100	19	86,4	30	81,1	1	100	176	86,7
	7	19,4	1	4,2	1	16,7	1	8,3	7	16,3	0	0	3	13,6	7	18,9	0	0	27	13,3
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100
Entegre Rapor Yayınlama	35	97,2	24	100	6	100	10	83,3	41	95,3	18	81,8	20	90,9	35	94,6	1	100	190	93,6
	1	2,8	0	0	0	0	2	16,7	2	4,7	4	18,2	2	9,1	2	5,4	0	0	13	6,4
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100
Kurumsal Yönetim Endeksinde İşlem Görme	32	88,9	24	100	6	100	12	100	40	93	20	90,9	20	90,9	34	91,9	1	100	189	93,1
	4	11,1	0	0	0	0	0	0	3	7	2	9,1	2	9,1	3	8,1	0	0	14	6,9
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100
Sürdürülebilirlik Endeksinde İşlem Görme	30	83,3	23	95,8	6	100	12	100	39	90,7	20	90,9	20	90,9	29	78,4	1	100	180	88,7
	6	16,7	1	4,2	0	0	0	0	4	9,3	2	9,1	2	9,1	8	21,6	0	0	23	11,3
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100
Halka Arz Endeksinde İşlem Görme	28	77,8	20	83,3	5	83,3	9	75	35	81,4	20	90,9	19	86,4	31	83,8	1	100	168	82,8
	8	22,2	4	16,7	1	16,7	3	25	8	18,6	2	9,1	3	13,6	6	16,2	0	0	35	17,2
	36	100	24	100	6	100	12	100	43	100	22	100	22	100	37	100	1	100	203	100

Tablo 4. İşlem Görülen Pazar İtibarıyla Raporlamaya İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Pazar												Toplam			
	Yıldız Pazar			Ana Pazar			Yakın İzleme Pazarı			Piyasa Öncesi İşlem Platformu				Alt Pazar		
	Sıklık	%		Sıklık	%		Sıklık	%		Sıklık	%			Sıklık	%	
Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu Yayınlama	24	11,80	19	9,40	7	3,40	9	4,40	1	0,50	60	29,60	1	0,50	60	29,60
	82	40,40	54	26,60	0	0,00	3	1,50	4	2,00	143	70,40	4	2,00	143	70,40
	106	52,20	73	36,00	7	3,40	12	5,90	5	2,50	203	100,00	5	2,50	203	100,00
Sürdürülebilirlik Raporu Yayınlama	83	40,90	70	34,50	7	3,40	11	5,40	5	2,50	176	86,70	5	2,50	176	86,70
	23	11,30	3	1,50	0	0,00	1	0,50	0	0,00	27	13,30	0	0,00	27	13,30
	106	52,20	73	36,00	7	3,40	12	5,90	5	2,50	203	100,00	5	2,50	203	100,00
Entegre Rapor Yayınlama	93	45,80	73	36,00	7	3,40	12	5,90	5	2,50	190	93,60	5	2,50	190	93,60
	13	6,40	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	13	6,40	0	0,00	13	6,40
	106	52,20	73	36,00	7	3,40	12	5,90	5	2,50	203	100,00	5	2,50	203	100,00

BİST İmalat Sektöründeki işletmelerin işlem gördükleri pazarlar itibarıyla raporlama durumlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4’te görüldüğü gibi,

- Yıldız pazarda işlem gören işletmelerin %40,4’ü sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %11,3’ü sürdürülebilirlik raporu, %6,4’ü entegre rapor yayımlamıştır.
- Ana pazarda işlem gören işletmelerin %26,6’sı sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu, %1,5’i sürdürülebilirlik raporu yayımlamıştır.
- Yakın izleme pazarında işlem gören işletmeler sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlamamışlardır.
- Piyasa öncesi işlem platformunda işlem gören işletmelerin %1,5’i sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlamış, %0,5’i sürdürülebilirlik raporu yayımlamıştır.
- Alt pazarda işlem gören işletmelerin %2’si sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlamıştır.

Araştırma amacı doğrultusunda, örnekleme dâhil edilen BİST İmalat Sektörü işletmelerinin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporları içerik analizine tabi tutulmuş, işletmeler için sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru hesaplanmış, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru 0,50 ve üzerinde hesaplanan işletmeler Tablo 5’te verilmiştir. Tablo 5’te görüldüğü gibi, 203 işletmeden 78 tanesinin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru 0,50’nin üzerinde, 23 tanesinin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru 0,90 ile 1 arasında hesaplanmıştır. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru 0,90 ile 1 arasında hesaplanan bu işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinde yer alan ilkelerin tamamına veya büyük bir çoğunluğuna tam uyum ve/veya kısmi uyum göstermekte olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Skoru 0,50 ve Üzerinde Olan İşletmeler

İşletme	Uyum Skoru	İşletme	Uyum Skoru
1 Kordsa Teknik Tekstil A.Ş.	1,00	40 Ditaş Doğan Yedek Parça İmalat ve Teknik A.Ş.	0,85
2 Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1,00	41 Keremitaş Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,84
3 Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	1,00	42 Çemtaş Çelik Makina Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,84
4 Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1,00	43 Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,84
5 Arçelik A.Ş.	0,99	44 Erciyas Çelik Boru Sanayi A.Ş.	0,83
6 Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	0,99	45 Karsan Otomotiv Sanayii ve Ticaret A.Ş.	0,82
7 Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,99	46 Demisaş Döküm Emaye Mamülleri Sanayi A.Ş.	0,82
8 Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	0,98	47 Aciselsan Acıpayam Selüloz Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,81
9 Nuh Çimento Sanayi A.Ş.	0,98	48 Mondi Turkey Oluklu Mukavva Kağıt ve Ambalaj Sanayi A.Ş.	0,80
10 Ülker Bisküvi Sanayi A.Ş.	0,97	49 Kent Gıda Maddeleri Sanayii ve Ticaret A.Ş.	0,80
11 Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,96	50 Qua Granite Hayal Yapı ve Ürünleri Sanayi Ticaret A.Ş.	0,80
12 Coca-Cola İçecek A.Ş.	0,94	51 Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,78
13 Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	0,94	52 Oyak Çimento Fabrikaları A.Ş.	0,77
14 Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,94	53 Konfrut Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,75
15 Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,94	54 Akın Tekstil A.Ş.	0,75
16 Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	0,93	55 Viking Kağıt ve Selüloz A.Ş.	0,74
17 Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	0,93	56 Desa Deri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,71
18 Türk Tuborg Bira ve Malt Sanayii A.Ş.	0,92	57 Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayii A.Ş.	0,70
19 Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	0,92	58 Menderes Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,70
20 Afyon Çimento Sanayi T.A.Ş.	0,92	59 Bak Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,69
21 Pınar Entegre Et ve Un Sanayii A.Ş.	0,91	60 Karsu Tekstil Sanayii Ve Ticaret A.Ş.	0,66
22 Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	0,91	61 Kaplamin Ambalaj Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,66
23 Söktaş Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,90	62 Penguen Gıda Sanayi A.Ş.	0,65
24 Klımasan Klima Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,90	63 Deva Holding A.Ş.	0,65
25 Aygaz A.Ş.	0,89	64 Ulusoy Elektrik İmalat Taahhüt ve Ticaret A.Ş.	0,65
26 Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	0,89	65 Lüks Kadife Ticaret ve Sanayii A.Ş.	0,63
27 Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri A.Ş.	0,89	66 Hektaş Ticaret T.A.Ş.	0,63
28 Tat Gıda Sanayi A.Ş.	0,88	67 Bosch Fren Sistemleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,62
29 Goodyear Lastikleri T.A.Ş.	0,88	68 Europap Tezol Kağıt Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	0,58
30 Kalekim Kimyevi Maddeler Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,88	69 Kervan Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,56
31 Borusan Mannesmann Boru Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,88	70 Selva Gıda Sanayi A.Ş.	0,56
32 İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	0,88	71 Kütahya Porselen Sanayi A.Ş.	0,56
33 Pınar Süt Mamülleri Sanayii A.Ş.	0,87	72 Burçelik Vana Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,56
34 Bossa Ticaret ve Sanayi İşletmeleri T.A.Ş.	0,87	73 İşbir Sentetik Dokuma Sanayi A.Ş.	0,54
35 Dyo Boya Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,86	74 Alkim Kağıt Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,54
36 Kimteks Poliüretan Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,85	75 Silverline Endüstri ve Ticaret A.Ş.	0,53
37 Pınar Su ve İçecek Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,85	76 Alkim Alkali Kimya A.Ş.	0,51
38 Yünsa Yünlü Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,85	77 Dinamik Isı Makina Yal. Malz. San. ve Tic. A.Ş.	0,50
39 Petkim Petrokimya Holding A.Ş.	0,85	78 Marshall Boya ve Vernik Sanayii A.Ş.	0,50

Örneklemedeki işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu ve entegre rapor yayımlama durumları, işlem gördükleri sektörler ve işlem gördükleri pazarlar arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için Pearson Korelasyon analizi yapılmış ve analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi, işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu yayımlama arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde 0,447 oranında pozitif yönlü, entegre rapor yayımlama arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde 0,384 oranında pozitif yönlü, kurumsal yönetim endeksinde işlem görme arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde 0,333 oranında pozitif yönlü, sürdürülebilirlik endeksinde işlem görme arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde 0,540 oranında pozitif yönlü, halka arz endeksinde işlem görme arasında 0,312 oranında negatif yönlü ve 0,01 anlamlılık düzeyinde 0,328 oranında negatif yönlü negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 6. Sürdürülebilirlik İlkeler Uyum Skoru ile Sürdürülebilirlik Raporu Yayımlama, Entegre Rapor Yayımlama, İşlem Görülen Sektörler ve Pazar Arasındaki İlişki

		Sürdür. Raporu Yayımlama	Entegre Rapor Yayımlama	KY Endeksinde İşlem Görme	Sürdür. Endeksinde İşlem Görme	Halka Arz Endeksinde İşlem Görme	Pazar
Sürdürülebilir.İl keleri Uyum Skoru	Pearson Korelasyon Sig. (2-uçlu)	0,447**	0,384**	0,333**	0,540**	-0,312**	-0,328**
	N	203	203	203	203	203	203

Not: ** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-uçlu).

BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorunun alt sektörler itibariyle farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Öncelikle, ANOVA testi yapabilmek için ön koşul olan normal dağılım testi ve homojenlik testi yapılmıştır. Normal dağılım testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Tablo 7'de görüldüğü gibi, orman ürünleri alt sektörü hariç tüm alt sektörlerin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri -1,5 ile +1,5 aralığındadır. Tabochnik ve Fidell (2013)'e göre, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 aralığında olması halinde normal dağılım sağlanmaktadır. Orman ürünlerinin çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 aralığında olmadığı için orman ürünleri alt sektörü analizden çıkarılmıştır. Tablo 8'de görüldüğü gibi, anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için homojen dağılım olduğu görülmüştür. Normallik ve homojenlik ön koşullarının test edilmesinden sonra yapılan tek yönlü ANOVA testi sonucu Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 8'de görüldüğü gibi, 0,808 olarak hesaplanan anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olduğu için alt sektörlerin homojen dağılım göstermekte olduğu, 0,883 anlamlılık değeri ile işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorları açısından alt sektörler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Alt Sektörler Normallik Testi Sonuçları

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov (p)	Çarpıklık	Basıklık
Gıda	0,016	0,484	-1,35
Tekstil	0,001	0,648	-1,176
Orman Ürünleri	0,000	2,449	6
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	0,200	0,335	-0,878
Kimya İlaç Petrol	0,000	0,827	-0,758
Taş ve Toprağa Dayalı	0,003	0,543	-1,434
Ana Metal	0,020	0,477	-1,477
Metal Eşya Makine	0,028	0,409	-1,401

Tablo 8. BİST İmalat Sektörü Alt Sektörler Homojen Dağılım ve ANOVA Testi

Varyansların Homojenliği Testi					
		Levene İstatistik	df1	df2	Anlam.
Uyum Skoru	Ortalamaya Göre	0,5	6	189	0,808
	Medyana Göre	0,326	6	189	0,923
	Medyan göre düzeltilmiş df ile	0,326	6	175,484	0,923
	Düzeltilmiş ortalamaya göre	0,495	6	189	0,811
ANOVA Testi					
Uyum Skoru	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlam.
Gruplar Arasında	0,316	6	0,053	0,393	0,883
Gruplar İçinde	25,266	189	0,134		
Toplam	25,582	195			

Sonuç

Bu çalışma kapsamında yapılan analizler sonucunda, örnekleme oluşturan 203 işletmenin %38,42'sinin (78 işletme) sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru 0,50'nin üzerinde, %11,33 (23 işletme) uyum skoru 0,90 ile 1,00 arasında hesaplanmıştır. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu ve çerçevesine ilişkin düzenleme ülkemize özgü bir düzenlemedir. Bu nedenle bu çalışma kapsamında Türkçe literatürde konuyla ilgili çalışmaların varlığı araştırılmıştır. Bu konuda Türkçe literatürde farklı bir yöntemle yapılmış olan sadece bir çalışmaya rastlanmıştır. Akbaş (2022) tarafından yapılan çalışmada BİST Banka endeksinde yer alan ve sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımlayan 10 bankanın sadece 2 tanesinin detaylı açıklamalar ile ilkelere uyumu durumunu tam olarak açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, bu çalışmada ulaşılan sonucun Akbaş (2022) tarafından yapılan çalışmayı destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer taraftan, yapılan analizler sonucunda sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skoru ile sürdürülebilirlik raporu yayımlama, entegre rapor yayımlama, kurumsal yönetim endeksinde işlem görme, sürdürülebilirlik endeksinde işlem görme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu ilişki sürdürülebilirliği işletme stratejisine entegre eden, kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda faaliyetlerini yürüten, sürdürülebilirlik konularında rapor yayımlayan işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporlarının çerçeveye uygun olarak hazırladığını göstermektedir. Ayrıca bu işletmelerin uyum raporlarında sürdürülebilirlik ile ilgili açıklanması zorunlu tüm açıklamaları yaptıklarını söylemek mümkündür.

Bu çalışma kapsamında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum skorunun hesaplanması için yapılan içerik analizinde, örneklem kapsamındaki bazı işletmelerin sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunda yaptıkları açıklamada,

- Bağlı oldukları ana ortaklıklarının sürdürülebilirlik raporlarına veya bilgilerine atıfta bulunduğu,
- Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunda ilkelere uyumsuzluk durumunda uyumsuzluğun nedenini açıklamak yerine “Bu konuda bir çalışma yapılmamıştır” “Bu şekilde bir çalışma yapılmamıştır.” “Çalışma yapılmıştır/politikalar mevcuttur, ancak kamuya açıklanmamıştır” gibi açıklamalara yer verdiği,
- Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunu KAP'na ilettiği ancak raporun içeriğinde herhangi bir bilgi yer almadığı,
- 2021 veya 2022 yıllarına kadar sürdürülebilirlik raporu, entegre rapor veya diğer raporlama araçları vasıtasıyla sürdürülebilirlik konularında raporlama yapmalarına rağmen, 2021 veya 2022 yıllarında sadece sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu yayımladıkları görülmüştür.

Yapılan incelemede 2021 ve 2022 yıllarına kadar sürdürülebilirlik boyutlarına ilişkin sürdürülebilirlik raporu, entegre rapor veya diğer kurumsal raporlama araçlarında kapsamlı açıklamalar yapıldığı, 2021 ve 2022 yıllarında daha önceki yıllarda yayımladıkları kurumsal raporlama aracı yerine sadece sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporunu yayımladıkları, yayımlanmış oldukları uyum raporunda yer alan bazı kriterlerin açıklanmasında işletmenin diğer kurumsal raporlarına atıfta buldukları görülmüştür. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi global sürdürülebilirlik raporlaması çerçeve veya standartlarına kıyasla raporlama ilkeleri, raporun içeriği, ölçüm ve değerlendirme araçlarını sunması gibi kriterler açısından dar kapsamlı bir raporlama aracı niteliği taşımaktadır. Ülkemizde sürdürülebilirlik raporlamasının zorunlu kılınması adına oldukça önemli bir gelişme olmasına rağmen, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporu vasıtasıyla işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarına ilişkin sınırlı bilginin paydaşlara sunulmasına yol açtığı söylenebilir. Her ne kadar işletmeler sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporundaki kriterlere ilişkin açıklamalarda işletme tarafından yayımlanan diğer kurumsal raporlara atıfta bulunmuş olsalar da globalleşen dünyada sürdürülebilirlik boyutlarında işletme tarafından yaratılan, korunan veya tüketilen değerlerin tam, doğru, kapsamlı ölçümü, değerlemesi ve raporlanması önem arz etmektedir. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum raporundan beklenen faydanın sağlanabilmesi için BİST’de işlem gören tüm işletmelerin global standartlara uygun olarak ölçüm, değerlendirme ve raporlama yapması zorunlu kılınmalıdır. Diğer taraftan, mevcut düzenlemeler çerçevesinde sürdürülebilirlik raporlamasının yapılmaya devam etmesi halinde de sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesinin dünya genelinde kabul görmüş sürdürülebilirlik raporlaması standartları doğrultusunda güncellenmesi, nitelikli bilgiler içeren raporlama aracı haline getirilmesi, ayrıca işletmeler tarafından yayımlanan raporun niteliğinin denetlenmesi faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Akbaş, F. (2022). Sürdürülebilirlik Uyum Çerçeve Raporu ve BİST'te İşlem Gören Bankalar Üzerine Bir İnceleme. *The Journal of International Scientific Researches*, 7(Ek), 13-26. <https://doi.org/10.23834/isrjournal.1185433>
- Association of Chartered Certified Accountants. (2023). *Things You Need To Know: Sustainability Reporting*. Erişim adresi: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/sa/professional-skills/masterclass-sustainability-reporting.html>
- Avrupa Parlamentosu. (2022). *Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, As Regards Corporate Sustainability Reporting*. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>
- Birleşmiş Milletler. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Birleşmiş Milletler. (2023). Sustainability. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability>
- Borsa İstanbul. (2014). *Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi*. Erişim adresi: <https://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf>
- Borsa İstanbul (2015). *Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Platformu Bildirgesi Platform Üyeleri Tarafından İmzalandı*. Erişim adresi: <https://www.borsaistanbul.com/tr/duyuru/516/borsa-istanbul-surdurulebilirlik-platformu-bildirgesi-platform-uyeleri-tarafindan-izalandi>
- Budayoğlu Yılmaz, B., Aydoğmuş, M., Karbaş, M. & Şar, O. (2020). Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi 2020-Gelecekte Var Olmak-Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ÇSY) Faktörlerinin Raporlanması ve İletişimi. Borsa İstanbul. Erişim adresi: https://www.borsaistanbul.com/files/Surdurulebilirlik_Rehberi_2020.pdf
- Borsa İstanbul (2020, 2 Ekim). *SPK "Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi"ni Yayınladı*. Erişim adresi: <https://www.borsaistanbul.com/tr/duyuru/3175/spk-surdurulebilirlik-ilkeleri-uyum-ercevesini-yayinladi>
- Borsa İstanbul. (2023). *Sürdürülebilirlik Endeksleri*. Erişim adresi: <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/165/bist-surdurulebilirlik-endeksleri>
- Dyllick, T. & Hockerts, K. (2002). Beyond the Business Case for Corporate Sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11, 130-141. <https://doi.org/10.1002/bse.323>
- Global Reporting Initiative-GRI. (2000-2006). *Sürdürülebilirlik Raporlaması İlkeleri*. Erişim adresi: <https://www.globalreporting.org/>
- Hoffman, M. (2013). *Integrated Reporting in Practice: The South African Story*. KPMG International. Erişim adresi: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2013/04/the-south-african-story.pdf>
- Kamuyu Aydınlatma Platformu - KAP. (2023). Sektörler. Erişim adresi: <https://www.kap.org.tr/tr/Sektorler>
- McClala-Leacy, J., Shulman, J. & Threlfall, R. (2022). *Big Shifts, Small Steps-Survey of Sustainability Reporting 2022*. KPMG International. Erişim adresi: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2023/04/big-shifts-small-steps.pdf>
- Özsözgün Çalışkan, A. (2012). İşletmelerde Sürdürülebilirlik ve Muhasebe Mesleği İlişkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 112, 133-160. Erişim adresi: https://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/MALI_COZUM/MALICOZUM112.pdf
- PWC. (2023). *ESG Reporting and Preparation of a Sustainability Report*. Erişim adresi: <https://www.pwc.com/sk/en/environmental-social-and-corporate-governance-esg/esg-reporting.html>

- Sofyalıoğlu, Ç. & Sürücü, E. (2018). Corporate Sustainability Performance Measurement: An Application on Home Appliance Firm. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 461-484. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.418845>
- SPK. (2023a). *Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi*. Erişim adresi: <https://spk.gov.tr/data/63a17b1a8f95db0fa40e3309/s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20ilkeleri%20uyum%20cercevesi.pdf>
- SPK. (2023b). *Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19225&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5>
- SPK. (2023c). *Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporu Formatı*. Erişim adresi: <https://spk.gov.tr/surdurulebilirlik>
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2012). *Using Multivariate Statistics (sixth ed.)*. Boston: Pearson. Erişim adresi: <https://library.lol/main/5297C83CA3E28A95F4BD901A8F41CCA1>
- The Club of Rome. (2023). *History*. Erişim adresi: <https://www.clubofrome.org/history/>